בזקירת. קפילה: **סריכת.** שנועץ לפרניו בכותל שאין דרכו בכך ומשוויים הן: **לאו.** השולח את הבערה: **משום חליו.** חייבו הכתוב דאיהו קעביד דהוי כזורק חץ: **משום ממונו.** כשורו וכורו שהזיקו. וקס"ד דאיכא ביניייהו כגון שהלליך בגחלת שאינו שלו לרבי יוחנן חייב דאליו הן ולר"ל פטור דלאו ממונו הוא: **הא לאו מכאן.** דאם מאליה הולכת ודולקת למרחוק: **הא לית ביה ממשא.** דשלהבת היא המזקת דאין לה ממש הלכך כי חייביה רחמנא משום חליו הוא דחייביה: **חליו דכלב הן.** דהוה ליה לרורות הלכך משלם מ"ג ואדם המדליק מש"ה חייב נ"ש שאין דין לרורות באדם: **לאו ממונו דבעל הכלב הוא.** אלא דבעל חברה: **דאדייה אדויי.** שזרקו: **ועל מקום גחלת.** מקום שנפלה גחלת שם: **משלם חצי נזק.** דלרורות הן והכלב עשאן. לישנא אחריתא דמשונה הוא: **ועל גדיש טוליה פטור.** דאשו משום ממונו והאי לאו ממונו הוא ולרורות ליכא למימר דהא ממקום גחלת ואילך דלקה אש מאליו. ומשום הכי אוקמה בדאדייה אדויי דאי אנחה עם החברה כי אורחיה לא מצי למיתני מ"ג אמידי דאמקום גחלת חייב נזק שלם דאורחיה הוא ליטול חברה עם הגחלת: **ור' יוחנן.** דאמר אשו משום חצי מוקים לה בדאנחה כי אורחיה דעל חברה נ"ש דשן היא ואמקום גחלת נ"ש דאורחיה היא וכידים עבד: **ואגדיש טוליה מ"נ.** דחציו דכלב הוא והיינו לרורות: **בירה.** בית גדול: **בגר חנוכה פטור.** שמצוה להניחה ברה"ר לפרסומי ניסא: **לאו ממונו דבעל גמל הוא.** אלא דחנווני: **במסכסכה אש כל הבירה.** שהגמל עובר בפני כל הבירה ומסכסכו דהא ודאי הוי כולו כמקום גחלת אבל בעצמא שהאש הולכת מאליה לאו חציו הן: **מסכסכת.** מדלקת: **בשעמדה.** עמד הגמל במקומו וסכסך את כל הבירה שהיתה חבילתו גדולה כנגד כל הבירה. והגמרא לא שבק לאסוקי למילתיה ופרכיה: **כל שכן.** שהיה לו למהר ולנהגה שלא תסכסך: **בעמדה להטיל מימיה.** דאמנם הוא וסכסכה: לאפוקי

והתניא הכלב. אמתניתין הו"מ למפרך אלא נטר עד דמייתי בריתא ופריך אמרייהו: **דאפיך מיפך.** וא"ת למ"ד תחילתו בפשיעה וסופו באונס [חייב] לחייב נ"ש דתחילתו בפשיעה דאורחיה וסופו באונס דלאו אורחיה וי"ל דלא אמר משום דתחילתו בפשיעה לגבי רגל לחייב נ"ש לגבי קרן דאפילו פושע גמור לענין קרן לא חייבתו תורה אלא חצי נזק דאי לאו הכי אדי שנכנס לחצר הניזק וטרף ואכל לחייב נ"ש דתחילתו בפשיעה לענין דריסה וכן כל קרן בחצר הניזק תחילתו בפשיעה לענין שן ורגל: **גדיא בסריבה.** שנועץ לפרניו באדם וקופץ כמו הכלב ולא דמי לסרוכי וסליק [ב] שנסרך בחבית עד שמגיע ללפת: **ועל הגדיש ח"נ.** ואע"ג דלגבי שואל בעירה לא מחייב עד דמסר לו שלהבת לר"ל ולר' יוחנן עד דמסר לו גווזא פעמים שיש גחלת הרבה בחברה דהוא כמו מסר לו גווזא לר"י ושלהבת לר"ל: **אשו** משום חציו. לא שיבעיר בעצמו האש אלא כל מקום שפשע ולא שמר גחלתו חציו ניהו: **אשו** משום ממונו. כלומר חיוב ממונו יש בו ולא שיהא האש שלו דאפילו הדליק באש של אחר חייב דלאשכחן בפ' הכונס (לקמן דף נו.) בכופף קמתו של חבירו בפני הדליקה ומטיא ברוח מצויה וגבי גן שילא מתחת הפטיש [ו] אע"ג דמסתמא מפקיר ליה ועוד דאין לך אדם שיתחייב בדליקה שיפקיר הגחלים וידליק גדיש של חבירו ולא כפ"ה דפי' דאיכא ביניייהו דאדליק בגחלת שאין שלו: **רבי** יוחנן מ"ט לא אמר בר"ל. אע"ג דדריש טעמא דר' יוחנן מקראי הוה ליה לאוקמי קרא לדרשה אחריתי דסברא כריש לקיש א"נ קס"ד השתא דמאן דאית ליה משום חציו לית ליה משום ממונו וקבעי היכא דכלו לו חציו אמאי לא מחייב משום ממונו:

ממונו את ביה ממשא. אע"ג דבור לית ביה ממשא שחייבה תורה להבלו ולא לחבטו מ"מ ממונו כעין חציו שדרכו לילך ולהזיק אית ביה ממשות א"נ בור נמי אית ביה ממשא דע"י כריית הבור משתנה ממשות של קרקע

והתניא הכלב והגדי שדלגו בין מלמעלה למטה בין מלמטה למעלה [א] [ג]פטורין תרגמא רב פפא [א]דאפיך מיפך כלבא בזקירא וגדיא בסריבא אי הכי אמאי פטורים [ב]פטור מנזק שלם וחייבין בחצי נזק: הכלב שנטל: אתמר ר' יוחנן אמר [ג]אשו משום חציו וריש לקיש אמר אשו משום ממונו וריש לקיש מאי טעמא לא אמר כרבי יוחנן אמר לך חציו מכחו קאזלי האי לא מכחו קאזיל ורבי יוחנן מאי טעמא לא אמר כריש לקיש אמר לך ממונא אית ביה ממשא הא לית ביה ממשא תנן הכלב שנטל חררה כו' בשלמא למ"ד אשו משום חציו חציו דכלב הוא אלא למ"ד אשו משום ממונו האי אש לאו ממונו דבעל כלב הוא אמר לך ריש לקיש הכא במאי עסקינן דאדייה אדויי דעל חררה משלם נזק שלם ועל מקום גחלת משלם חצי נזק ועל גדיש כולה פטור ורבי יוחנן [ד]דאנחה אנוחי על חררה ועל מקום גחלת משלם נ"ש ועל הגדיש משלם חצי נזק תא שמע [ה]גמל טעון פשתן ועבר ברשות הרבים נכנסה פשתנו לתוך החנות ודלקן בנרו של חנווני והדליק את הבירה בעל גמל חייב הניח חנווני נרו מבחוץ חנווני חייב רבי יהודה אומר בנר חנוכה פטור בשלמא למ"ד אשו משום חציו חציו דגמל הוא אלא למ"ד משום ממונו האי אש לאו ממונא דבעל גמל הוא אמר לך ריש לקיש הכא במאי עסקינן [ו]במסכסכת כל הבירה כולה אי הכי אימא סיפא אם הניח חנווני נרו מבחוץ חנווני חייב ואי במסכסכת אמאי חייב בשעמדה עמדה וסכסכה כ"ש דחנווני פטור ובעל גמל חייב אמר רב הונא בר מנוח משמיה דרב איקא הכא במאי עסקינן כגון שעמדה להטיל מימיה

רישא

ממונו הוא: **הא לאו מכאן.** דאם מאליה הולכת ודולקת למרחוק: **הא לית ביה ממשא.** דשלהבת היא המזקת דאין לה ממש הלכך כי חייביה רחמנא משום חליו הוא דחייביה: **חליו דכלב הן.** דהוה ליה לרורות הלכך משלם מ"ג ואדם המדליק מש"ה חייב נ"ש שאין דין לרורות באדם: **לאו ממונו דבעל כלב הוא.** אלא דבעל חברה: **דאדייה אדויי.** שזרקו: **ועל מקום גחלת.** מקום שנפלה גחלת שם: **משלם חצי נזק.** דלרורות הן והכלב עשאן. לישנא אחריתא דמשונה הוא: **ועל גדיש טוליה פטור.** דאשו משום ממונו הוא ולרורות ליכא למימר דהא ממקום גחלת ואילך דלקה אש מאליו. ומשום הכי אוקמה בדאדייה אדויי דאי אנחה עם החברה כי אורחיה לא מצי למיתני מ"ג אמידי דאמקום גחלת חייב נ"ש דאורחיה הוא ליטול חברה עם הגחלת: **ור' יוחנן.** דאמר אשו משום חציו מוקים לה בדאנחה כי אורחיה דעל חברה נ"ש דשן היא ואמקום גחלת נ"ש דאורחיה היא וכידים עבד: **ואגדיש טוליה מ"נ.** דחציו דכלב הוא והיינו לרורות: **בירה.** בית גדול: **בגר חנוכה פטור.** שמצוה להניחה ברה"ר לפרסומי ניסא: **לאו ממונו דבעל גמל הוא.** אלא דחנווני: **במסכסכה אש כל הבירה.** שהגמל עובר בפני כל הבירה ומסכסכו דהא ודאי הוי כולו כמקום גחלת אבל בעצמא שהאש הולכת מאליה לאו חציו הן: **מסכסכת.** מדלקת: **בשעמדה.** עמד הגמל במקומו וסכסך את כל הבירה שהיתה חבילתו גדולה כנגד כל הבירה. והגמרא לא שבק לאסוקי למילתיה ופרכיה: **כל שכן.** שהיה לו למהר ולנהגה שלא תסכסך: **בעמדה להטיל מימיה.** דאמנם הוא וסכסכה: לאפוקי

ונעשה חלל אבל מקום הילוך שלהבת אינו משתנה ממשותו אלא שנעשה דולק ושורף וא"ת ממונו נמי לית ביה ממשא כגון לרורות ברוח שבכנפיהם בריש פירקין דאיכא לסומכוס נ"ש וי"ל דמ"מ גוף הממון שפשע בו אית ביה ממשא שיש לו לשמור ממונו שלא יזיק לא ברוח ולא בשוס דבר ואין שוס ממון שלא יהא בו ממשא במה שפשע אבל יש חץ שאין בו ממשות כגון שיבר כלי ברוח פיו ויש אש שאין בו ממשות כגון שלהבת בלא גחלת כדאמרינן בסוף בילה (דף לט.) הילכך דמו להדדי שאין בשניהם ממשות בהמזיק שפשע בו רק בגוף האדם: **דאדייה אדויי.** הו"מ לאוקמי באנח אנוחי ע"י שינוי כדאמרינן בריש פירקין: **ורבי** יוחנן **בדאנחה אנוחי.** לא מצי למימר באדייה אדויי ועל כל הגדיש מ"נ דאי כח [ב] כחו לאו ככחו דמי הוי על כל שאר הגדיש פטור: **לאו ממונו דבעל כלב הוא.** דהוא לא הדליקו ועל אש של כלבו לא חייבתו תורה ואע"ג דלגבי בור אצטריך מיעוט אינש בור ולא שור בור כדאמרינן בשור שנגח את הפרה (לקמן דף מח. וסס) תרי אינש כתיב מ"מ פשוט ליה לגמרא משום [ג][איזה] דרשא דפטור על אש בהמתו דג' אבות נאמרו בשור ולא יותר: **במסכסכת** כל הבירה כולה. דהוי כולה מקום גחלת: **ואי במסכסכת אמאי חייב.** חנווני הכל גם בעל הגמל יתחייב עמו כיון שגם הוא פושע בסכסוך אבל אי בלא מסכסכת ניחא ליה דלא הוה ליה לאסוקי אדעתיה שיהא נר מבחוץ אבל כיון דאוקמיה במסכסכת אי אפשר שלא ירא הדליקה כיון שדולקת כל כך שמסכסכת כל הבירה דרך הילוכה והיה לו להרחיק ולמוועה מלהיות הולכת ומסכסכת אבל אין לפרש אמאי חייב חנווני בעל הגמל יתחייב הכל דהא לקמן (דף כג.) פריך וליחייב בעל הגחלת ואע"פ שבעל הכלב פשע גם בעל הגחלת יש לו להתחייב שלא שמר גחלתו ומשני כשעמדה כלומר לאו במסכסכת דרך הילוכה אלא בעמדה במקום אחד והרבה כל כך במשאוי שמסכסכת כל הבירה בעמידה ופריך דכ"ש חנווני פטור לאו פטור לגמרי אלא כלומר פטור מחלקו של בעל הגמל דיותר מסכסכת בעמידה משאילו היתה הולכת ועוברת בלי עיכוב ומשני כשעמדה להטיל מימיה דאמנם הוא בעמידה זו:

רישא

הגהות הגר"א

[א] גמ' בין מלמטה למעלה פטורין. נ"ב גירסת הרי"ף והרמב"ם חייבין ומפרשים תרגמא ר"פ לקמייתא כו'. (ועבהגר"א ס"ס ש"ן): [ב] תוס' ד"ה וכי יוחנן כו' דאי כח כמו כו'. נ"ב וכ"פ הרמב"ם. ולא"ש בסימן ב' מולק (ועבהגר"א סימן ש"ן ס"ק יג וכסי' של"ב ס"ק ג'):

מוסף רש"י

והדליק את הבירה בעל גמל חייב. שלא היה לו להגדיל בחבילתו שתכנס לתוך (שבת נא:). **בגר חנוכה פטור.** חנוכי, שנרות פרסום מצוה הניחה שם (שם).

רבינו חננאל

ואקשי' והתניא הכלב והגדי שדילגו בין כך ובין כך חייבין, ותרגומה דאפיך מפיך כלבא בסיקרא וגדיא בסירכא. פי' דרך הגדי בסיקרא כדאמרינן כדי שיזדקר הגדי בבת ראש, והכלב בסירכא כדאמרי' דלמ' אתי למיסרך. וכיון שדילגו בשינוי דלאו כי אורחייהו, הוה ליה משונה, וקיימ' לן משונה בחצר הניזק פטורה מנזק שלם וחייבי' חצי נזק כרבנן. איתמ' ר' יוחנן אמ' **אישו משום חציו**, כאילו בידיו מכה והוא המזיק בעצמו ודינו כדין אדם המזיק בעצמו. ריש לקיש אמ' משום ממונו, כלומ' כמו שמתחייב בנזק שורו וכיוצא בו שחייב בהיזקן, כך באשו דהא אינו הולך מכחו ומזיק אלא מכח הרוח, וכל מה שחייב בנזקי ממונו חייב באשו. ור' יוחנן אמ' אינו ממונו, דהא השלהבת המזקת אין בה ממש להשמר כמו השור וכיוצא בו. **ואקשי' על ריש לקיש ממתני' הכלב שנטל את החררה והלך לגדיש כו'.** בשלמ' ר' יוחנן (כו') דאמר אשו משום חציו, חיצי דכלב הן, לפיכך חייב בעל הכלב. אלא לריש לקיש דאמ' משום ממונו האי אש לאו דבעל הכלב הוא, לבעל החררה הוא. וראינו לרבותינו הגאונים בשמועה זו פי', ונראה לנו בו פירכא בעיקר הדין, ולפיכך נמנענו מלדבר, לא בעניין הפירוש ולא בפירכא. ופריק ריש לקיש **כגון דאדייה אדויי**, כלומ'

עין משפט נר מצוה

נג א ב מיי' פ"ב מהל' מזקי ממון הלכה טז סמג עשין סו טוש"ע מ"מ סי' שלז סעיף יב:
נד ג מיי' פ"ד מהלכות מזקי ממון הלכה טו סמג עשין סז טוש"ע מ"מ סי' תיח סעיף ג:
נה ד מיי' שם פ"ב הלכה יז סמג שם טוש"ע מ"מ סי' שלב:
נו ה ו מיי' שם פי"ד הלכה יג סמג שם טוש"ע מ"מ סי' תיח סעיף יב ובהג"ה וע"ש בטור:

רבינו חננאל (המשך)

לא הגביה את החררה אלא בדרך דידוי הביאה אל הגדיש, ולא יצתה הגחלת מחזקת בעליה. ועל החררה משלם נזק שלם, שזה דרכו לחטוף ולוכל, ועל מקום הגחלת משלם חצי נזק שמעשה עשה בידים אבל משונה היא, ומשונה בחצר הניזק חצי נזק כרבנן. ועל שאר הגדיש פטור, שאינו ממון בעל הכלב שהרי לא עקר והניח ובעל הגחלת נמי לא מיחייב דהא אוקימנא לקמן בששומר גחלתו והכלב חתר והוציאה. ור' יוחנן אמ' אפי' אנחה אנוחי, כגון שעקר והניח, על החררה ועל מקום גחלת נזק שלם, שדרך הכלב לחטוף חררה בגחלת דבוקה ולוכל, ועל שאר הגדיש חצי נזק דמשונה היא. ת"ש גמל טעון **פשתן עובר ברשות הרבים** וכו'. בשלמ' לר' יוחנן חיציו שלגמל הן, אלא לריש לקיש לאו ממון בעל גמל הוא. ופריק ריש לקיש במסכסכת כל הבירה. פירו' מסכסכת כגון ליחכה נירו וסיכסכה אבניו, שעמד הגמל והדליק כל הבירה בסיכסוך כעין חיכוך שנמצאת הדלקת כל הבירה כגון מקום גחלת בגדיש (דלרב') [ודלדבר'] הכל נזק שלם. ואקש' אהדין פירוק', סיפא דקתני ואם הניח חנוני נרו מבחוץ חנוני חייב, ואי במסכסכת אמאי חנוני חייב, הגמל הזיק בידים. ופירק בשעמדה. ואקש' כל שכן אם עמדה ומסכסכת ודאי היא הזיקה בידים, חנוני אמאי חייב. ופרק' אנוסה שעמדה להטיל מים ולא סכסכה.